

روایت تحقیق در علوم سیاسی

دکتر فرزاد جهان‌بین

استادیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

سرشناسه	: جهان‌بین، فرزاد، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: روش تحقیق در علوم سیاسی / فرزاد جهان‌بین.
مشخصات نشر	: تهران: افق آینده، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۵ ص.: جدول ۱۴/۵*۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-600-94103-5-4 : ۱۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: علوم سیاسی -- تحقیق -- روش‌شناسی
رده بندی کتبی	: ج ۹۳۹۳/۹۱۸۸۷JA
رده بندی دیوبی	: ۳۲۰/۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۴۵۰۰۰

روش تحقیق در علوم سیاسی

نویسنده: دکتر فرزاد جهان‌بین

ناشر: انتشارات افق آینده

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۳

طراحی جلد: یوسف بهرخ

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ISBN: 978-600-94103-5-4

تمامی حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	بخش اول: از طرح سوال تا طراحی فرضیه
۴	انتخاب موضوع
۵	مهندسی موضوع
۱۲	صورت بندی پرسشی
۱۲	طراحی سوالات قرعی
۱۵	پیشینه یا ادبیات پژوهش
۱۷	نوآوری
۱۷	طراحی فرضیه
۱۷	اصول فرضیه سازی
۱۹	انواع فرضیه
۲۰	مفروض
۲۱	فرضیه رقیب یا جانشین
۲۱	فرضیه مکمل
۲۱	روش تدوین فرضیه
۲۴	بخش دوم: تعیین راهبرد و روش پژوهش
۲۶	انواع پژوهش
۲۶	تحقیق از نظر تعداد محققان
۲۷	تحقیق از نظر شیوه عمل
۲۷	تحقیق از نظر ارزش علمی
۲۸	تحقیق از نظر کاربرد
۳۰	تحقیق از نظر مکان تحقیق
۳۱	تحقیق از نظر روش ارائه نتایج

۳۲	تحقیق از نظر معیار تحقیق
۳۳	تحقیق از نظر هدف تحقیق
۳۴	تحقیق از نظر معیار ژرفایی
۳۵	تحقیق از نظر معیار وسعت
۳۵	تحقیق از نظر روش تحقیق
۴۱	تحقیق از نظر راهبرد تحقیق
۴۲	تحقیق کمی
۴۲	تحقیق کیفی
۴۵	پیمایش
۴۵	جامعه آماری
۴۶	نمونه آماری
۴۷	نمونه گیری احتمالی
۴۸	نمونه گیری غیر احتمالی
۵۰	مکانیزم تعیین حجم نمونه
۵۱	پرسشنامه
۵۱	اصول کلی تنظیم پرسش نامه
۵۳	اجزای اصلی پرسش نامه
۵۴	انواع سوالات
۵۵	طرحه بندی پرسش نامه بر اساس نحوه ی اجرا
۵۵	خصوصیات یک پرسش مناسب
۵۵	مزایای پرسش نامه
۵۶	معایب پرسش نامه
۵۶	مراحل طراحی پرسشنامه
۵۸	مصاحبه
۵۸	انواع مصاحبه
۵۹	نکات مهم در انجام مصاحبه
۶۰	روائی و پایائی
۶۰	روائی
۶۰	روش های تعیین روایی
۶۵	پایایی یا اعتماد

۶۶	روشنهای سنجش پایایی
۷۱	عوامل موثر بر ضریب قابلیت اعتماد
۷۱	تحلیل گفتمان
۷۶	تحلیل محتوا
۸۴	بخش سوم: نگارش تحقیق
۸۶	مراحل انجام پژوهش
۹۰	شناسایی دقیق منابع
۹۱	طبقه بندی منابع
۹۲	انواع منبع
۹۲	کتاب
۹۹	مقالات
۱۰۲	پایان نامه ها و رسائل
۱۰۲	جستجوی اینترنتی و دیجیتال
۱۰۲	گزینش و طبقه بندی منابع بر اساس سازمان پررشد
۱۰۳	فیشرداری
۱۰۵	شیوه های جمع آوری اطلاعات
۱۰۷	اصول و فنون یادداشت برداری
۱۰۹	نحوه فیشر برداری
۱۱۲	نگارش گزارش تحقیق
۱۱۲	ساختار گزارش فشرده (مقاله علمی)
۱۱۲	ساختار گزارش تفصیلی
۱۱۹	نحوه ارجاع دهی و استناد
۱۱۹	انواع استناد دهی
۱۲۴	ضمایم

پیشگفتار:

انسان موجودی پرسشگر است. خصیصه ای که از ابتدای حیات، همزاد آدمی بوده و مسیر رشد و بالندگی وی را فراهم می آورد. اساساً افرادی که پرسش ندارند گریبی حیاتی ندارند. این ویژگی می باید همواره در یک جامعه پویا مورد توجه قرار گیرد. در کنار این بعد، پردازش سوال و بهبود کیفی آن نکته دیگری است که می تواند در رشد فردی و اجتماعی موثر شود که چنانچه گفته اند: "سین السؤال، نصف العلم". حال چنانچه مسیر پاسخ به سوالات، مسیری منطقی، منظم و معقول و هدفمند باشد می تواند دستاوردهای ارزشمندی در اختیار قرار داده و دانایی ها و توانایی ها را افزایش دهد و زندگی بهتری فراهم سازد. و این همان پژوهش است و روش تحقیق کمک می کند تا این مهم سرانجام رسد. کتاب حاضر با امید اینکه کفه پژوهش در نظام آموزشی ما سنگین تر شود و پژوهش به امری عادت گونه تبدیل گردد و با این امید که اساساً بدون پژوهش استوار، تصمیمی گرفته نشود با هدف کمک به دانشجویان عزیز جهت آشنایی با روش تحقیق و تسهیل امر پژوهش فراهم گشته است. در همینجا لازم است که از همه همراهان بالاخص اساتید گرانقدر

خودم که در طول سالهای متمادی اینجانب را با روش پژوهش و درست اندیشیدن و نیز درست زیستن آشنا کرده اند و دانشجویان عزیزم در دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) که امید امروز و فردای کشورند و نیز از نویسندگان و محققان عزیزی که در این کتاب از دسترنج تلاش آنها بهره گرفته شده است صمیمانه تقدیر نمایم و در پایان و بسان همیشه، سپاسگزاری ویژه ای از همسر اندیشمند و دلسوزم داشته باشم که همواره تالش کردم اند تا مرا از بند عادات و روزمرگیها و جوابهای کلیشه ای که اتاق طراح سوالات جدید و پژوهش اند برهانند. امید که اثر حاضر مورد استفاده قرار گیرد و به اتکاء راهنماییها و نقدهای ارزشمند مخاطبین، در چاپهای بعدی غنی تر گردد.

فرزاد جهان بین

بهمن ۱۳۹۳

مقدمه:

واژه تحقیق در لغت از مصدر باب تفعیل بوده و ریشه ی آن کلمه حق است و به معنای رسیدگی، بررسی، واری و افعیت و اثبات درستی انجام کار می باشد. تحقیق در اصطلاح به مجموعه ی فعالیت هایی اطلاق می شود که برای پاسخ دادن به پرسشهایی که در مقابل آنها قرار می گیرد انجام می دهد. به عبارتی به مجموعه ی فعالیت ها و مراحل که محقق پی می گیرد تا به طرح یک سوال و ارائه ی یک جواب برسد فرایند تحقیق می گویند. تحقیق علمی در واقع به دنبال توصیف، کشف و یا تبیین قواعد و مناسباتی است که بر اساس آن ها رویدادها و پدیده ها قابل تحلیل می باشند. کتاب حاضر با هدف آشنایی دانشجویان رشته علوم سیاسی به صورت ساده و کاربردی با روش تحقیق تدوین شده است. در این کتاب، برای آموزش روش تحقیق، سه گام "از طرح سوال تا طراحی تحقیق"، "راهبردها، روش ها و ابزارهای پژوهش" و "سازماندهی و نگارش تحقیق"، مورد توجه قرار می گیرند. در هر گام، مسائل کلیدی مورد توجه قرار گرفته و راهکارهای عملی برای انجام آن مرحله ارائه می گردند. در بخش اول، انتخاب موضوع، روش تحدید موضوع و تبدیل آن به مساله و نحوه صورت بندی پرسشی مطرح می گردد. در ادامه سؤالات فرعی، پیشینه پژوهش و نوآوری مورد توجه قرار می گیرد. تدوین فرضیه و اصول آن و انواع فرضیه از جمله گامهای مهم دیگری است که در همین بخش، مورد توجه قرار گرفته است. در همین بخش، انواع متغیرها مطرح می گردد.

در بخش دوم، انواع پژوهش، راهبردها، روش‌ها و ابزارها مورد بحث قرار می‌گیرد و ضمن تعریف و تبیین هر کدام از عناصر، روابط میان آنها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

در بخش سوم، ضمن مرور کلان بر مباحث قبل، روش تدوین نهایی انواع خروجیهای پژوهشی مانند کتاب و مقاله و... مطرح می‌گردد. امید است کتاب حاضر بتواند، قدمی هر چند کوچک برای توانمندسازی دانشجویان در زمینه روش تحقیق، بردارد.

www.ketab.ir